

Bacheloroppgave

Kopilot

Den profesjonelle relasjonen på
barnevernsinstitusjon

Ezekiel Yonas Hambissa og Nasser Dagnev

Sosialt Arbeid Barnevernspedagog

2021

HØGSKULEN
I VOLDA

Denne oppgaven er vårt eget og selvstendige arbeid. Den tar ikke bruk av andre sitt arbeid uten at det er oppgitt, den gjør ikke bruk av tekst fra eget arbeid uten at det er oppgitt, og kilder som er brukt er ført inn i både tekst og kildeliste i på en måte som gjør at vi ikke vil få en 'uførtjent rennomegevinst'. Den har heller ikke vært brukt som eksamen svar eller arbeidskrav tidligere.

Vi vet at oppgaven vil bli elektronisk kontrollert for plagiat og at alvorlig brudd med god sitatskikk blir behandla som fusk jf. UH-lova § 4-7 og § 4-8, 3. ledd.

Alternativ 2

I arbeidet med oppgaven er personopplysninger behandla i samsvar med retningslinjene som er å finne i Canvas. Oppgaven inneholder ikke opplysninger som kan føres tilbake til enkeltpersoner ut over det som de har godtatt gjennom samtykke eller som er offentlig kjent.

Alternativ 1:

Vi gir Høgskulen i Volda rett til å publisere oppgaven vederlagsfritt i elektronisk form.

Sammendrag

Barneverninstitusjoner har et samfunnsmandat som tilrettelegger for at ungdommer skal få tilstrekkelig omsorg og utviklingsmiljø der foresatte ikke kan gi nok støtte. Miljøterapeutene som arbeider på barnevernsinstitusjon jobber etter metoder som skal være faglig, etisk forsvarlige og tilpasset til institusjonen.

Den profesjonelle relasjonen er en stor del av den utøvende praksisen for sosialarbeidere. Med dette utgangspunktet er det nødvendig å danne seg bedre innsikt i hvordan en kan forme den profesjonelle relasjonen med ungdom. Denne oppgaven vil belyse de utfordringene som er knyttet til den profesjonelle relasjonen. Hvordan kan den profesjonelle relasjonen oppleves som betydningsfull, gjensidig og personlig, uten at den blir invaderende for ungdommen. Miljøterapeutene vi har intervjuet arbeider på barnevernsinstitusjon. Arbeidstiden er en medlevertturnus hvor de arbeider sammenhengende i 14 dager med ungdom.

I bakgrunnen av dette vil dette forskningsprosjektet ta for seg hvordan ansatte på barnevernsinstitusjon forstår deres profesjonelle relasjon. Carl Rogers utviklet en teori hvor han forklarer relasjonen mellom klient og terapeut hvor han belyser ulike bestanddeler som forekommer i relasjonen mellom klienten og terapeuten. Disse bestanddelene har han kategorisert i empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser. Dette forskningsprosjektet vil ta for seg miljøterapeutenes forståelse av bestandelenes betydning i deres profesjonelle relasjon.

Abstract

Child welfare institutions have a social mandate that should facilitate that youths get the care and room for development when parents fall too short. The environmental therapists that work at the institutions work with methods which are professional, ethical and customized to the institution.

The professional relationship is a big part of the social workers' practical handling of their job. Therefore it is important to gain insight in how they can shape their relationships with the youths. This assignment will try to bring light to the challenges related to this professional relationship between the parts. How can the experience of the professional relationship feel both meaningful, mutual and personal, without being intrusive for the youth. Environmental therapists that we have interviewed work in institutions where they work 14 days continuously.

In this assignment we will look at how the therapists at the institutions understand their professional relationship. Carl Rogers developed a theory explaining the relationship between a client and a therapist where he categorized the ingredients as empathy, realness, congruence and consciousness about feelings. In this research project we will look at the environmental therapist's understanding of the ingredients' importance in their professional relationships

Forord

Vi vil rette en stor takk til vår veileder Roar Stokken for all tid og energi du har brukt på oss med retting, veiledning og motiverende samtaler. Også en stor takk til Marta Dagnev og Lars Gjerdåker for retting og veiledning gjennom oppgaven.

En stor takk til våre foreldre og søsken for all støtte, veiledning, retting og all de vanskelige dagene hvor dere har stilt opp med fine ord, tusen takk for dere som banet vei for oss slik at veien vår ble en så stor fryd som den ble.

Vi vil takke informantene våres som har stilt opp til intervju og gitt oss nødvendig datamaterialet for dette forskningsprosjektet.

En stor takk til våre klassekamerater som har vært i mange samtaler og diskusjoner med oss hele veien. Vi setter stor pris på de vennskapene vi har fått her i Volda under denne bacheloren.

Sist, men ikke minst en takk til Høgskulen i Volda som har forberedt oss til arbeidslivet med lærerike forelesninger, seminarer og kvalitativt god undervisning.

Innhold

Sammendrag.....	iv
Abstract.....	v
Forord.....	vi
1.0 Innledning.....	1
2.0 Bakgrunn.....	3
3.0 Teori.....	5
3.1 Empati.....	5
3.2 Ekthet.....	6
3.3 Kongruens.....	6
3.4 Bevissthet om følelser.....	7
4.0 Forskning på feltet.....	8
4.1 Den profesjonelle relasjonen.....	8
4.2 Ektheten i relasjonen.....	8
4.3 Hele meg på jobb.....	9
5.0 Metode.....	10
5.1 Kvalitativ metode:.....	10
5.2 Kvalitativt forskningsintervju:.....	10
5.3 Reliabilitet og validitet:.....	11
5.4 Valg av informanter.....	11
5.5 Planlegging og gjennomføring av intervju.....	12
5.6 Etske vurderinger.....	13
5.7 Analyse og tolkning:.....	13
6.0 Funn.....	15
6.1 Profesjonell relasjon.....	15
6.2 Empati.....	16
6.3 Ekthet.....	16
6.4 Kongruens.....	17
6.5 Bevissthet om følelser.....	18
7.0 Diskusjon.....	20
7.1 Empati.....	20
7.2 Ekthet.....	22
7.3 Kongruens.....	24
7.4 Bevissthet om følelser.....	25
8.0 Konklusjon.....	27

9.0	Litteraturliste	31

1.0 Innledning

Barnevernstinstitusjonen Gartnerhaugen (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017) har hatt en brukerundersøkelse for å belyse hva ungdommen opplever som god relasjon til de ansatte på institusjonen. Ungdommene beskriver de gode relasjonene med en opplevelse av å bli møtt som et subjekt og ikke et objekt. Det blir understreket at følelsen av at noen lytter til deg og tar deg på alvor skaper en følelse av gjensidighet og tillit i relasjonen. Det motsatte blir beskrevet som relasjoner der ansatte blir for distansert og ungdommene opplever at de ansatte kun som opptatte av læreboka. Den profesjonelle relasjonen defineres og blir bestemt i stor grad gjennom det terapeuten har med seg i arbeidet, men også hvordan klienten opplever relasjonen (Olkowska & Landmark, 2016). På dette grunnlaget vil den profesjonelle relasjonen være avgjørende for endringsarbeidet for miljøterapeutisk arbeid på en barnevernstinstitusjon.

Oppgaven vil belyse utfordringene som er knyttet til den profesjonelle relasjonen. Hvordan kan den profesjonelle relasjonen oppleves som betydningsfull, gjensidig og personlig, uten at den blir invaderende og i verste fall forvirrende for brukeren hvor det kan bli en byrde for ungdommen. For å få svar på dette har vi valgt å undersøke hvordan ansatte ved en barnevernstinstitusjon forholder seg til sin profesjonelle rolle som omsorgspersoner, dette utforsker vi gjennom en kvalitativ undersøkelse.

Det unike med deres arbeidsplass er at de jobber tett med ungdommen, hvor de har en medlever turnus som går ut på at man er på jobb i 14 dager sammenhengende sammen med ungdommen.

For å beskrive nærmere hvordan den profesjonelle relasjonen kan forstås, vil dette prosjektet vurdere miljøterapeutenes forståelse av deres profesjonelle relasjon med ungdom, i lys av Carl Rogers sine ideer om hva som er betydningsfulle bestanddeler i den miljøterapeutiske relasjonen. Carl Rogers utviklet fire sentrale bestanddeler som han hevdet var elementære i klient og bruker relasjonen. Han hadde ideer om hva som er betydningsfulle aspekter i en terapeutisk relasjon. Disse aspektene er, empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009). I lys av Rogers sine prinsipper vil dette prosjektet forske på *hvordan den profesjonelle relasjonen til miljøterapeuter kan forstås i lys av klientsentrert terapi i arbeid med ungdommer på barnevernstinstitusjon?* Hvert

forskningsspørsmål er bygd opp etter bestanddelene, empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser

1. Hvordan kan arbeidet til miljøterapeuter forstås i lys av kongruens?
2. Hvordan kan arbeidet til miljøterapeuter forstås i lys av empati?
3. Hvordan kan arbeidet til miljøterapeuter forstås i lys av ekthet?
4. Hvordan kan arbeidet til miljøterapeuter forstås i lys av bevissthet om følelser?

2.0 Bakgrunn

Ungdom og barn på institusjon har opplevd store belastninger hvor det har vært behov for hjelpetiltak. En norsk studie (Johansen, et al., 2020) fra 2015 viser at 76% av barn og unge som bor på institusjon har hatt minst en psykisk lidelse. Ansatte trenger nødvendig verktøy for å kunne jobbe med ungdommens utvikling og endringsarbeid, hvor den profesjonelle relasjonen er elementært i hjelpeprosessen.

Gode relasjoner har i seg selv en egenverdi for alle mennesker, og spesielt for ungdom som har alvorlige og vedvarende rus og atferdsproblematikk. Ifølge FO (Fellesorganisasjonen) sine yrkesetiske retningslinjer for barnevernspedagoger handler det om at barnevernspedagoger gjør sitt arbeid basert på humanistiske og demokratiske verdier.

Yrkesutøveren har som samfunnsoppdrag å sikre menneskeverdige levekår og livskvalitet. Det handler om solidaritet med sårbare grupper og sosial rettferdighet.

Sosial endring er en sentral virksomhet for yrkesgruppen. Dette samsvarer med formålet til barnevernloven §1.1 *“Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår».*

I bakgrunn av dette bygger barnevernsinstitusjoner på et humanistisk menneskesyn med stor vekt på utvikling og forandring, denne forandringen er basert på utviklingen av gode relasjoner mellom ungdommer og de voksne. Det jobbes kontinuerlig for at ungdommer ved institusjoner skal få muligheten til å oppleve trygge og sunne relasjoner med forutsigbarhet.

Barnevernsinstitusjoner i Norge drives av det offentlige og private. Barnevernet må ta utgangspunkt i hva som er til beste for barnet. Barnevernsinstitusjoner skal sørge for barns utvikling der hvor foresatte ikke kan støtte til. Institusjonen skal blant annet ha en definert målgruppe og en formulert målsetting for virksomheten. Metodene skal anvendes hos institusjonen og være faglig, etisk forsvarlig tilpasset i institusjonens målgruppe og målsetting og være anerkjent i fagteori:

- *Barnevernet skal gi barn, unge og familier hjelp og støtte når det er vanskelig hjemme eller barnet av andre grunner har behov for hjelp fra barnevernet*

- *Barnevernet skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får hjelp til omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstkår*

(Bufdir, 2020)

Ungdommer som ikke får tilstrekkelig med god omsorg hjemme, kan plasseres utenfor hjemmet. Barnevernstjenesten i kommunen fattet vedtak om ungdommen skal plasseres på institusjon. Barne-, og ungdoms og familieetaten (Bufetat) er ansvarlig for barnevernsinstitusjonene. Bufetat har ansvar for kvalitetssikring av alle barnevernsinstitusjoner. Bufetat har etter barnevernloven ansvaret for etablering og drift av barneverninstitusjoner (Bufdir, 2020), dette er juridisk forankret i bvl §5-1.

Barnevernsinstitusjoner skal anses som siste utvei. Ungdommer plasseres på barnevernsinstitusjoner etter atferdsparagrafene §4-24 og §4-26 og omsorgsparagrafene §4-12 og §4-4,6 i bvl.

Statsforvalteren fører tilsyn med at institusjonen drives i samsvar med gjeldende regelverk og at barn og ungdom får forsvarlig omsorg og behandling i institusjonen (Bufdir, 2020).

3.0 Teori

Kapitlet vil belyse hvordan vi forstår oss på Carl Rogers sin teori om klientsentrert terapi. Ungdommene i dette prosjektet er fra en barnevernsinstitusjon over lengre periode, hvor de ansatte jobber med ungdommen i 14 dager sammenhengende. Fokuset til Rogers handler om å gi klienten en varm, positiv og aksepterende atmosfære (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009).

Den profesjonelle relasjonen har en sentral plass i det miljøterapeutiske arbeidet. Den har stor betydning for hvordan den miljøterapeutiske organisasjonen innretter seg. For å utforske problemstillingen rundt hvordan den profesjonelle sitt relasjonsarbeid kan forstås i klientsentrert terapi vil denne oppgaven ta utgangspunkt i bestanddelene til Rogers.

Klientsentrert terapi er formulert av Carl Rogers med flere bestanddeler, denne oppgaven vil ta for seg bestanddelene: empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser. En ungdom som opplever gode relasjoner, vil kunne ta med seg gode erfaringer og kunne bli et godt handlende menneske (Olkowska & Landmark, 2016).

Relasjon handler om forholdet mellom mennesker, mens en profesjonell relasjon defineres som litt mer avgrenset. Mellom terapeut og klient oppstår det en bestanddel i prosessen (Røkenes & Hansen, 2012). Her vil det terapeuten har med seg inn påvirke i stor grad, videre vil klienten sin opplevelse stå i sentrum. For å beskrive nærmere hvordan barnevernsinstitusjoner forholder seg til den profesjonelle rollen i relasjonsarbeidet skal vi se nærmere på Carl Rogers sine ideer om ulike bestanddeler innenfor den terapeutiske relasjonen. Rogers har kategorisert aspektene innenfor en terapeutisk relasjon i fire forskjellige punkter hvor det er fokus på at den profesjonelle skal møte brukeren med en varm og positiv holdning. Empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser. Disse momentene gjør det enklere for yrkesutøvere og forholde seg til brukere og kan være et verktøy i relasjonsarbeidet. Man blir bevisst på sine egne handlinger og holdninger samtidig som man blir kjent med den andre personen (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009).

3.1 Empati

Rogers skaper et skille mellom identifikasjon og empati. Dersom terapeuten identifiserer seg med den andre, kan terapeuten bli oppslukt i klienten sine følelser og opplevelser. Han forklarer at dette ikke ville være til hjelp for klienten. Derimot skal terapeuten evne å oppleve

andres fortvilelse, smerte samt kunne stå utenfor intensiteten og styrken i følelsene. På denne måten kan terapeuten være empatisk, uten å drive med identifikasjon.

Rogers understreker at man skal kunne oppleve den andre sin fortvilelse og smerte, uten intensiteten i følelsene til brukeren. En skal kunne oppleve og gjenkjenne klienten sine følelser og samtidig som en skal vise mulighetene for videreutvikling. Dette definerer Rogers som empati. (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009, s. 260).

3.2 Ekthet

Ekthet handler om at terapeuten må være åpen for alle følelser terapeuten kjenner på som angår klientens situasjon. Terapeuten skal kunne fremstille følelsene slik de virkelig er. Dersom terapeuten reagerer med følelser som egoisme eller selvoppgittethet som har med klienten å gjøre, skal han kunne uttrykke det. Konsekvensen av å ikke være åpen, kan lede til at klienten intuitivt opplever mangel på ekthet i forholdet. Dette kan oppleves som en usikker faktor som forstyrrer tilliten til terapeuten. Rogers mener terapeuten må være trygg i sin rolle og oppgave. Erkjennelse og bevissthet rundt personlig historie, egne verdier og interesser, persepsjon og reaksjon er viktige egenskaper hos terapeuten for å kunne oppleve ekthet. Ekthet i det terapeutiske samarbeidet er beskrevet som *«når terapeuten evner å leve med andres vansker, men samtidig tørre å lete etter og leve med egne»* (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009).

Miljøterapeuter har en rolle som profesjonelle ovenfor ungdommene de jobber med, her kan det ligge usikkerheter rundt hvor stor interesse de har i arbeidsoppgavene sine. Olkowska (Olkowska & Landmark, 2016) bruker ett godt eksempel for å beskrive en annen side ved ekthet i den profesjonelle relasjonen. En ungdom som uttrykker «dette er bare jobben din», hvor responsen blir «Ja, dette er jobben min, og det er jeg glad for, det er dette jeg liker best å gjøre». Det å jobbe med relasjoner som en profesjonell aktivitet er ikke en motsetning til ekthet og oppriktighet.

3.3 Kongruens

Kongruens handler om å være samstemt (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009, s. 262). Miljøterapeuter som oppnår høy kongruens vil også oppleve mer menneskelig vekst, en vil ha det lettere med å kjenne seg selv og andre rundt seg. En terapeut med høy grad av

kongruens vil kunne gi uttrykk for egne følelser og ta imot andres. Denne modningsprosessen terapeuten går gjennom vil kunne inspirere og påvirke klienten i en positiv retning. Terapeuten vil kunne legge til rette for modningsprosessen for ungdommen ved at ungdommen lærer det sammen med terapeuten. Å være kongruent handler om de signalene miljøterapeuter kommuniserer gjennom ord, tale og handling, Samtidig som det er hva ungdommene er i stand til å observere av miljøterapeuten sin tilstedeværelse.

3.4 Bevissthet om følelser

Gjennom bekreftelse fra miljøterapeuter kan en ungdom både se og oppfatte det han er i dag. Terapeuten gir tilbake akkurat det samme som klienten gjenfortalte, men dette blir gjort på en tydeligere måte med stort fokus på følelsene ungdommen sitter med. Gjennom en terapeut som aksepterer og rommer. Haugsgjerd beskriver egenskaper en terapeut må ha hvor han beskriver en følelse av en tolerant terapeut og en trygghet som blir skapt (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009, s. 262).

En ungdom sin erfaring eller historie kan skape en opplevelse som vekker følelser eller reaksjoner hos terapeuten. Dette kan komme i form av at man gjenkjenner seg i historien eller kan trekke paralleller til eget liv. Som terapeut kan du oppdage noe i deg selv som skaper en utforskende holdning ovenfor ungdommen. Den utforskende holdningen kan bekrefte barnet på en måte at det kan oppdage noe nytt ved sin historie. Terapeuten skal ikke ta over situasjonen, og det er ungdommen sin opplevelse som står i sentrum.

Rogers trekker ut disse sentrale punktene i et terapeutisk samarbeid. Terapeutene skal kunne fremstå som en veileder for ungdommene, bestanddelene kan brukes som et av verktøyene for den profesjonelle relasjonen. Carl Rogers belyser hvordan arbeid med disse bestanddelene som verktøy vil fremme vekst og utvikling. Ungdommene og miljøterapeutene vil gjensidig påvirke hverandre gjennom at begge partene skaper en større instinkt og bevissthet rundt seg selv og sin egen forståelse.

4.0 Forskning på feltet

Her vil det trekkes frem noen utfordringer en kan finne på barnevernsinstitusjoner, i forhold til terapeutisk arbeid. Gjennom artiklene ønsker vi å belyse hvordan ungdommer beskriver opplevelsen av den gode relasjon. Artiklene gir et innblikk i hvordan miljøterapeutene former sin profesjonelle rolle og de skjønsmessige og faglige vurderingene i deres profesjonelle rolle blir brukt.

4.1 Den profesjonelle relasjonen

Garnerhaugen (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017) gjennomførte et kvalitative intervju med 22 som har, eller hatt kontakt med barnevernsinstitusjonen. Ungdommene gir uttrykk for at de har en god relasjon til de ansatte. De svarer de føler at de ansatte bryr seg og at det virker som det er mer enn bare en jobb. Opplevelsen av å bli møtt som individ og ikke en sak. Egenskapene som blir formulert er ansattes evne til å skape gode relasjoner og evner til å lytte til dem gjennom veiledning og støtte. Tillit blir betraktet som en viktig komponent i relasjonsarbeidet.

4.2 Ektheten i relasjonen

I forskning fra (Thrana, 2013) blir relasjonsferdigheter betraktet som helt grunnleggende for å kunne lykkes med arbeidsoppgavene. Nestekjærlighet er en sentral verdi i den profesjonelle relasjonen, dette perspektivet har ingen endelig beskrivelse. Sammenhengen med kjærlighet og det å være ekte var et tema både yrkesutøverne og ungdommene var opptatt av. «*En blir avslørt om en later som en bryr seg ovenfor et menneske*». I artikkelen legger en yrkesutøver stor vekt på det å være et medmenneske og peker på at det å vise følelser og være ekte er noe av kjernen i deres motivasjon for å arbeide med ungdom. Gjennom datamaterialet utpekte det seg som sentralt i å se kjærlighet som en del av den profesjonelle kompetansen var: ekthet, medmenneskelighet, å vise følelser og utholdenhet. Disse elementene henger sammen og går over i hverandre, men uttrykker ulike sider av den profesjonelle kompetansen. Deltakerne i forskningsprosjektet New Paige viste hvordan bruk av egne erfaringer gjorde møtene mer ekte og var en viktig del av den profesjonelle relasjonen. De profesjonelle opplevde å få god kontakt når de opptrådte personlig, brukerne ønsker derfor deres hjelp.

4.3 Hele meg på jobb

Artikkelen tar utgangspunkt i hvordan de ulike personlige erfaringer kan ha en relevans for den profesjonelle relasjonen. Den trekker inn Bourdieu sin teori om hvordan mennesker forholder seg til hverandre i ulike sosiale kontekster og generelt i samfunnet. De gir en forklaring på hvordan individer kan og benytter hele sin historie. Deltakerne tenkte på egne erfaringer som en viktig del av den indre dialogen. En holdning som de forklarer er gjennomgående er evnen til å være ærlige, ekte og til stede med egne erfaringer og egen sårbarhet. En av deltakerne kommer med et metaforisk bilde for å forklare opplevelsen av at en ikke opptrer ærlig og ekte «*Det merkes om noen spiller et spill og har påtatt seg en rolle som hjelper*» (Moen & Larsen, 2013). De ærlige og ekte fagfolkene som gir av seg selv, blir beskrevet som de mest hjelpsomme.

Den profesjonelle skal være bevisst på hva som skjer med den enkelte fagperson, hvilke følelser som kommer frem og hvordan dette knyttes opp mot egne erfaringer i livet. Gjenkjennelsen gjorde at de fikk en bedre forståelse for brukerne, denne gjenkjennelsen resulterte ofte i deres beskrivelse av en god relasjon. En fare vil kunne være at hjelperen inntar rollen som de selv savnet, dette vil kunne medføre til at egne verdier skygger for å ivareta andre. Hjelperne i artikkelen ble bevisste på egne erfaringer og dette ble benyttet kun når det var vurdert som nyttig, men det skulle ikke bli et hovedtema. Samværet mellom bruker og hjelper skal ikke bli dominert av den profesjonelle sine erfaringer. Holdninger og væremåte vil derfor være en essensiell del av de indre prosessene hos fagpersoner. Kunnskap og bevissthet om dette kan være hjelpsomt i endringsarbeidet med ungdommer.

5.0 Metode

Dette kapitlet presenterer metoden og fremgangsmåten for datainnsamling. Metoden er bestemt av problemstillingen og vil videre utforske den og analysen. Forskningsprosjektet har gjennom intervju samlet inn data med kvalitative intervju.

5.1 Kvalitativ metode:

Både kvantitativ og kvalitativ metode har hvert sitt bidrag til en bedre forståelse av samfunnet, og hvordan ulike grupper og institusjoner samhandler (Dalland, 2020). Der den kvalitative metodens mål er å gi innsikt tilbyr den kvantitative metoden oversikt. Den kvalitative tilnærmingen søker kvaliteten i det som blir uttrykt (Kvale & Brinkman, 2015, s. 47). Vi valgte individuelle intervju fordi den gir rom for individuelle refleksjon hos intervjuobjektene. I dette forskningsprosjektet vil den kvalitative metoden være nyttig. Vi utforsker hvordan våre informanter forstår seg på Carl Rogers sine bestanddeler i deres profesjonelle relasjon med ungdommen. Informantene stilte opp til et Semistrukturert intervju der vi brukte lydopptak, samtalen ble mer naturlig og det var ingen bekymringer for at data skal gå tapt.

5.2 Kvalitativt forskningsintervju:

Formålet med kvalitative forskningsintervju er å kunne forstå sider hos informantene sin dagligdagse samtale (Kvale & Brinkman, 2015, s. 42). Dybdeintervju bygger på et fenomenologisk perspektiv, hvor forskeren er ute etter å forstå informantenes opplevelser og refleksjoner (Tjora, 2017, s. 114).

Semistrukturert intervju egner seg godt for slike dybdeintervju. Dette forskningsprosjektet bruker et semistrukturert intervjumetode. *“Det er verken en åpen samtale eller et lukket spørreskjema samtale”* (Kvale & Brinkman, 2015, s. 46). Semistrukturert betyr at samtalen følger en intervjuguide med bestemte temaer og forslag til spørsmål. Intervjuguiden var bred og inviterte til refleksjoner hos informantene. Det ligner den dagligdagse samtalen, i motsetning har den profesjonelle i intervjuet et formål. Denne formen for intervju skjer gjennom en intervjuguide. Vår intervjuguide hjalp oss med å holde samtalen relevant for temaet, slik at vi til enhver tid sirkulerte rundt det bestemte temaet. Oppbygningen av intervjuguiden besto av fire forskningsspørsmål med utgangspunkt i problemstillingen, deretter formet vi intervju spørsmål som var mer spissa.

5.3 Reliabilitet og validitet:

Metoder har anerkjente regler og kunnskapskrav. Metoden skal gi troverdig kunnskap.

Validitet og reliabilitet skal være oppfylt. «*Det som måles, må ha relevans og være gyldig for det problemet som undersøkes. Reliabilitet betyr pålitelighet, og handler om at målinger må utføres korrekt og at eventuelle feilmarginer angis*» (Dalland, 2020, s. 43).

Validitet går ut på at man får svar på det man spør etter i undersøkelsen. Det kan handle om forventninger og forutinntatte oppfatninger som kan forstyrre persepsjonen og redusere validiteten av data (Dalland, 2020). Teorigrunnlaget, forskningsspørsmål og problemstillingen er midlene vi brukte for å utforme en detaljert intervjuguide, hvor vi fikk svar på det vi lurte på. Gjennom å utforme en god og oversiktlig intervjuguide fikk vi de svarene oppgaven trengte for å kunne besvare problemstillingen. Kjernen i kvalitativ forskning er å beskrive det unike ved ulike situasjoner, hvor erfaringene og opplevelsene kan gjenkjennes hos andre i lignende situasjoner, for å forme en generell verdi (Kvale & Brinkman, 2015).

Reliabilitet har med troverdighet og konsistens å gjøre. Det gir et uttrykk for nøyaktigheten og stabiliteten av data (Kvale & Brinkman, 2015). Intervjuerens reliabilitet ble spesielt diskutert i sammenheng med ledende spørsmål, som når det ikke er en bevisst del av intervjuteknikken. Informantene fikk beskjed om temaet rundt prosjektet og problemstillingen, men ikke selve intervjuguiden, dette er for at svarene skal være autentiske. Det blir sjeldent gjennomført troverdige kvalitetskontroller av overføring fra tale til tekst. Denne kontrollen kan bli gjennomført ved gjentatt transkribering, ved parallell gjennomgang eller ved datateknisk kontroll (Dalland, 2020). Lyden kunne være litt uklar, men ved gjentatt transkribering forsikret vi oss om at vi hadde korrekt data. Gjennom diskusjonsdelen vil vi skille mellom våre informanter sine meninger og egne tolkninger for å ikke prege resultatet av forskningen.

5.4 Valg av informanter

Prosjektets formål er å belyse hvordan den profesjonelle relasjonen miljøterapeuter har med ungdommer på barnevernsinstitusjon kan forstås i lys av Carl Rogers sin teori om klientsentrert terapi. Informantene kommer fra en arbeidsplass hvor de sammenhengende jobber tett med ungdommer over en periode på 14 dager. Informantene har ulike bakgrunn og utdanning. To av informantene har barnevernspedagogisk utdanning og en har barnehagepedagog utdanning.

Det kvalitative intervjuet sikter å gå mot dybden, det vil derfor være gunstig med tre informanter. Alle informantene er miljøterapeuter og har lang erfaring med relasjonsarbeid, spesielt med ungdommer. To av informantene var på jobb da vi intervjuet dem, mens den siste var hjemme med foreldrepermisjon. Spørsmålene informantene ble stilt åpnet for refleksjon hvor det vi ser etter er hvordan de forstår seg på den profesjonelle relasjonen i lys av Carl Rogers sine bestanddeler. Målet er å utforske refleksjon og hvordan de oppfatter utfordringene både på en personlig og et profesjonell plan. Informantene ble stilt om lag 10 hovedspørsmål, hvor det ble supplert med naturlig oppfølgingsspørsmål. Det var tre intervjuer hvor hvert intervju varte omtrent 40 minutter, det var god variasjon mellom vanlig dialog og spørsmål fra intervjuguiden. Det ble også supplert med oppfølgingsspørsmål ved naturlig setting.

5.5 Planlegging og gjennomføring av intervju

Intervjuguiden var avhengig av å finne en interessant problemstilling å utforske.

Forskningsspørsmålene og teorien var klar. Disse elementene ga oss retningslinjer for intervjuguiden og det vi skulle utforske hos de profesjonelle. Problemstillingen er oppdelt i fire forskningsspørsmål der hvert forskningsspørsmål utforsker miljøterapeutene sin forståelse av bestanddelene til Roger.

Intervjuene ble gjennomført digitalt da det var ulike restriksjoner og ulikt smittetrykk i de forskjellige kommunene. Det kom forskjellige utfordringer med møtene digitalt, noe problemer med lyd, kamera og opptaksknapp på Zoom. De første minuttene av intervjuene fikk informantene beskjed om at det ble tatt lydopptak. Filene skal slettes etter endt prosjekt og de kun vil være tilgjengelig for oss. Det å ta opp intervjuet kan øke tilliten mellom informant og intervjuer fordi intervjueren kan være mer til stede i intervjusituasjonen enn om alt må noteres. De ble introdusert kort for temaet og en kort presentasjon til prosjektet, før første spørsmålet ble stilt. Intervjuet bar preg av at møtene var digitale lyden ble litt hakkete og internettkoblingen var til tider svak.

Informanter	Utdanning	Dato	Tid
Sara	Barnevernspedagog	17.03.21	54 min
Frida	Barnevernspedagog	17.03.21	28 min
Noah	Barnehagepedagog	18.03.21	29 min

5.6 Etiske vurderinger

Forskning skal være forankret i anerkjente etiske verdier, disse verdiene er utformet som forskningsetiske prinsipper. Loven om personregistre ga normer og regler for å verne om integritet for personer som deltar i forskningsprosjekt. Her ble det stilt krav til samtykke, anonymisering og oppbevaring av opplysninger (Befring, 2015, s. 31). Informantene fikk tilsendt samtykkeskjema i tråd med NSD sine retningslinjer, de samtykket til å delta på intervjuet med lydopptak. Vi har valgt å bruke fiktive navn, dette for å anonymisere informantene. Valget ble gjort for å sikre at de som deltar i forskningen ikke blir påført skade eller unødvendige belastninger. Forskningens mål om å vinne ny kunnskap og innsikt må heller ikke skje på bekostning av enkeltpersoners integritet og velferd (Dalland, 2020). Deltakerne fikk et lite innblikk i temaet. Intervjuene ble digitalisert over Zoom hvor informanten fikk beskjed om at det skulle bli tatt opptak, men at de kunne trekke seg eller frstå og besvare noen spørsmål hvis nødvendig.

5.7 Analyse og folkning:

Grunnlaget for analysen legges allerede i intervjuguiden. Etter intervjuene begynte arbeidet med transkriberingen av intervjuet. Transkribering er en vanlig måte å bearbeide et intervju på. Materialet er analysert etter en deduktiv metode, hvor Carl Rogers sine bestanddeler om ekthet, empati, bevissthet om følelser og kongruens er brukt som kodeord. Om du benytter teorien til å forstå empirien, jobbar du deduktivt. Da benytter du teori og teoretiske omgrep som 'lenser' som du studerer datamaterialet gjennom. Kodinga er gjort manuelt i analyseprogrammet MAXQDA 2020. De fire bestanddelene til Rogers ble brukt som temaer hvor vi analyserte informantene sin forståelse av empati, ekthet, kongruens og bevissthet om følelser. Gjennom transkribering og planlegging av intervjuguiden og intervjuet vil dette gjøre analysen både enklere og tryggere.

En kritisk tanke vi hadde med i forhold til datamaterialet var at svarene hvert individ kom med kan avhenge av de ulike relasjonene de står i og situasjonen deres på jobb. Eksempelene som ble gitt kom også ut fra egne erfaringer og opplevelser de har hatt som yrkesutøvere. Informanten kom med utsagnet «*Når man får den type spørsmål på rappen så svarer man jo aller mest utfra situasjonen her og nå, og hva man kjenner på her og nå, jeg har prøvd å reflektere litt på helheten, men det er ofte det som renner ut*». Det er en fin kritisk refleksjon at informantene også er individer og ikke bare miljøterapeuter eller profesjonelle.

6.0 Funn

Prosjektet utforsker hvordan ansatte oppfatter og praktiserer Carl Rogers sine prinsipper i den profesjonelle relasjonen til ungdom. Vi har strukturert funnene ved at vi først gjør rede for informantenes forståelse for den profesjonelle relasjonen. Deretter ser vi på de ulike elementene i relasjonen med utgangspunkt i Rogers sine bestanddeler

6.1 Profesjonell relasjon

Profesjonaliteten kan forstås som det å utfylle en rolle, og de forteller at det innebærer å legge til side sine private og personlige meninger. Her trekker informantene frem den profesjonelle rollen som en virkning på den profesjonelle relasjonen. Den profesjonelle relasjonen blir ifølge Sara beskrevet med at dette er noe som er varierende og bærer preg av stillingen en har, i særlig grad om en befinner seg i en behandlingsfunksjon eller støtteapparat. Sara sier for eksempel at den profesjonelle rollen for henne er evnen til å ta utfordrende valg på vegne av ungdommene, selv om de kan være motstridende med personlige preferanser. Eksempler som kommer opp på dette er at en ungdom er nødt til å flyttes fra institusjonen, selv om det på et personlig plan ikke ønskes. Den profesjonelle rollen innebærer det å ta for seg slike valg og stå bak dem. Av og til handler det om å utføre vanskelige valg selv om man personlig ikke ønsker dette. Informantene anser trygghet, stabilitet og forutsigbarhet som elementære egenskaper ved den profesjonelle relasjonen. Disse forutsetningene forteller informantene ligger i deres turnusopplegg og deres tilgjengelighet, dette er noe de ser på som fundamentet til relasjonsarbeidet.

I sum ser vi at informantenes forståelse av den profesjonelle relasjonen og den profesjonelle rollen ikke har en klar definisjon, men at den er knyttet til arbeidsstillingen og behandlingsfunksjonen. Informantene forklarer hvordan deres turnus er fundamentet i relasjonsarbeidet og videre hvordan dette påvirker egenskapene som er elementære ved den profesjonelle relasjonen.

6.2 Empati

Fellesnevner for alle informantene er at empati handler om å anerkjenne ungdommene for opplevelsene de har hatt. Sara nevner i intervjuet *“Empati havner midt på treet, man skal gi forståelse, gi omsorg og masse rom til å jobbe med det som er vanskelig og man kan igjen føle litt med, men ikke føle for noen”*. Hun skaper et skille mellom det å være empatisk og sympatisk, med empati forbinder hun det med å forstå at ungdommen har det vanskelig og tåle at ungdommen har det vanskelig uten å overta følelsene. Dette vil medføre til at en ikke klarer å hjelpe ungdommen til å bearbeide følelsene.

Gjennom sympati vil vi som miljøterapeuter skape en bekreftelse på håpløsheten til ungdommen, en annen effekt av dette vil være å personliggjøre følelsene. Frida forklarer at en ikke skal ta historien som sin egen, dette vil kunne medføre til at hjelperrollen svekkes. En sunn distanse i relasjonene vil medføre at vi som miljøterapeuter vil kunne romme ungdommene for den videre utviklingen forteller informantene.

I sum ser vi at informantenes forståelse av empati først og fremst går ut på å anerkjenne ungdommene for de følelsene og opplevelsene de har hatt, en skal ikke føle for, men heller føle med. Den empatiske miljøterapeuten er en som evner å lytte til ungdommene sine følelser, men samtidig en som ikke blir oppslukt i disse. Ifølge informantene skal miljøterapeuten tåle å høre historiene og tåle at ungdommene har det vanskelig uten å overta disse og bli oppslukt i det.

6.3 Ekthet

Ektheten blir av informantene forstått som egenskapen til å kunne dele av seg selv, vise hvem man er gjennom å dele interesser og fortelle om opplevelser og historier. For å beskrive ektheten bruker informantene oppriktighet. *«Jeg må møte ungdommene på samme måte som jeg vil andre personer i privaten. Jeg er en som liker å gi klemmer og ønsker derfor å møte ungdommen på samme måte»* forklarer Noah.

Informantene forklarer hvordan hovedformålet alltid er å kunne skape trygge og forutsigbare omstendigheter for ungdommen sitt endringsarbeid. Ektheten blir brukt som et verktøy for å kunne lokalisere interesser, historie og overfladiske emner for å bli kjent. Noah og Frida beskriver hvordan de bruker sine egne personlige egenskaper for å styrke den profesjonelle relasjonen til ungdommer.

Informantene trekker koblinger mellom ærlighet og ekthet, med ærlighet trekker de frem eksempler «*En må tørre å si ifra til ungdommene når de er ufine eller urimelige*», forklarer Frida. Som profesjonelle skal vi tåle deres atferd, men uttrykke urimelig eller ufin oppførsel. Ærligheten defineres av informantene som å være genuin og vise naturlige reaksjoner selv når de profesjonelle gjør feil. Frida forteller videre at en kan innrømme feil, og vise at sårbarhet er en naturlig prosess for mennesker. Alle informantene var samstemte i at å opptre ekte og genuint ville styrke den profesjonelle relasjonen. Ekthet rommer også følelsene en kjenner på som ansatt i forhold til historier ungdommer kommer med og ærlighet i følelsene en kjenner på i forhold til historiene.

I sum ser vi at informantenes forståelse av ekthet blir forbundet med det å være oppriktig og ærlig med ungdommene. Alle våre informanter brukte synonymet oppriktig eller ekte for å forklare deres syn på det. Ektheten blir fremstillet med evnen til å fremstå som seg selv, man skal være den personen man er. Ærligheten blir også av våre informanter sidestilles med det å være oppriktig for å forklare funksjonen av ekthet i relasjon med ungdom. De er samstemte på at ungdommer er avhengig av terapeuter som er oppriktig med dem, dette er for å kunne utvikle trygghet og forutsigbarhet. Informantene understreker at endringsarbeidet til ungdommen vil kunne utvikles gjennom disse egenskapene.

6.4 Kongruens

Kongruens eller samstemthet mellom det en sier og gjør har stor påvirkning for ungdommen sin endringsprosess. Informantene understreker at ord og handling er nødt til å samsvare for utviklingen til ungdommen. Våre informanter tar utgangspunkt i ungdommene sine behov for læring i forhold til å skape gode relasjoner og mestre de sosiale kodene utenfor de miljøene de tidligere var en del av. Mange ungdommer på barnevernsinstitusjonen sliter med å forstå de sosiale kodene, for å kunne utvikle denne egenskapen er vi som miljøterapeuter nødt til å opptre kongruent. Informantene forklarer videre det å kunne opptre kongruent vil være tillitsbyggende. Ungdommen har opplevd tillitsbrudd i mange av deres tidligere relasjoner. Å opptre samstemt vil medføre til en mer tillitsbasert relasjon og kunne motarbeide tillitsbrudd. «*Dersom vi ikke reagerer på det vi sier så lærer ikke ungdommene å forstå*» forteller Sara. Hun bruker analogien teori og praksis, hvis det som blir sagt ikke følges opp vil det skape et språk mellom det vi sier og gjør, dette påvirker hvordan de opptrer ovenfor oss, men også videre i livet.

I sum ser vi at miljøterapeutens forståelse av kongruens blir forbundet med å være samstemt mellom det en sier og gjør. Å være kongruent blir beskrevet som essensiell for ungdommen sitt endringsarbeid og videre utvikling. Informantene bruker teori og praksis for å forklare hvordan det å være kongruent kan fremme videre utviklingen til ungdommen. Ungdommene er nødt til å skjønne seg på de sosiale kodene for å kunne skape gode relasjoner. Det kommer fram at den kongruente miljøterapeuten vil også kunne motarbeide tillitsbrudd og gi ungdommen en ny opplevelse av tillitsfulle relasjoner.

6.5 Bevissthet om følelser

Informantene forklarer at bevissthet om følelser er en sentral egenskap i det miljøterapeutiske arbeidet. Miljøterapeutene deler følelsene opp i de bevisste og de ubevisste følelsene. Man er nødt til å fokusere på de bevisste følelsene, om en ikke jobber med de bevisste og i tillegg får ubevisste vil dette fremprovosere en «eksplosjon» forklarer informantene. De ubevisste følelsene kan oppstå uforventet, det er derfor viktig å begynne med de bevisste for dette kan lede til de ubevisste. Sara forklarer en historie hvor de ubevisste følelsene begynte å styre i en relasjon hun var i, hun slet med å gi slipp på ungdommen til tross for at det var det rette valget i situasjonen. Sara kjente etter hvert på et personlig engasjement som vokste for langt. Hun forklarer konsekvensen av å ikke forstå hvordan hennes følelser var engasjert i relasjonen, videre beskriver hun hvordan det utviklet seg uhensiktsmessige strategier i henne for å distansere seg fra ungdommen.

Sara skaper et skille mellom det å undertrykke følelser og legge de til side for å ta de opp igjen i en annen setting og bearbeide dem. Informantene på barnevernsinstitusjonen beskriver rutiner som kveldsrunder som en av de viktigste arenaene for å bevisstgjøre seg om egne følelser i henhold til arbeidet. «Gjør vi dette hver dag så er det mindre som skal settes til side for neste dag», sier Sara.

Frida forklarer at noen relasjoner kan minne veldig om andre relasjoner miljøterapeutene står i og kan skape trigger hos en. Ting som minner om eget liv eller tematikk som står en nær kan være trigger. Det handler om personlighet og verdier som blir påvirket av situasjonen. Noah meddeler en historie om hvordan han brukte egen opplevelse og historie ved en anledning der en ungdom opplevde dødsfall. Noah fortalte om sin egen erfaring i samtalen med ungdommen, der han brukte egen opplevelse hvor han hadde opplevde det samme som ungdommen. I denne settingen viste det seg å være nyttig for ungdommen å høre. Noah

understrekker at dette også kan slå feil, men at miljøterapeutene må vurdere dette med skjønn. I sammenheng med bevissthet om følelser trekker informantene inn utfordringer som oppstår mellom det profesjonelle og personlige. Det er en tynn linje som er vanskelig å forholde seg til. Hvis relasjonene blir for nære og tette vil dette skape et relasjonsbrudd når ungdommen skal forlate huset. Sara påpeker at det er de sunne relasjonene vi vil ha til ungdommen. En sunn relasjon beskrives av henne med en relasjon hvor det er sunt å gi slipp og hjelpe ungdommen videre på en hensiktsfull måte.

I sum ser vi at informantenes forståelse av bevissthet om følelser som en viktig faktor i forhold til å kunne beholde sin profesjonelle rolle i arbeid med ungdommer. Miljøterapeuten skal ikke utsette ungdommene for personlige triggere. Det å være bevisst rundt egne følelser hjelper med utfordringene som foreligger mellom det å være profesjonell og personlig. Informantene deler opp bevissthet om følelser opp i to deler, de bevisste og de ubevisste. De bevisste følelsene som en er klar over og vet hvordan en reagerer på. De ubevisste er vi litt mindre klare over. Miljøterapeutene beskriver ulike rutiner og tiltak for at de kan jobbe med egne følelser. Gjennom refleksjon over egne følelser vil en kunne danne sunnere relasjoner til ungdommen. De sunne relasjonene blir beskrevet hvor en ikke påføre ungdommen for relasjonsbrudd ved å komme for nært, motsetningen fremstilles med å være utilgjengelig fordi en for distansert.

7.0 Diskusjon

Prosjektet søker kunnskap om fokusområdene til miljøterapeuter i den profesjonelle relasjonen med ungdom. Problemstillingen utforsker ***Hvordan kan den profesjonelle relasjonen til miljøterapeuter forstås i lys av klientsentrert terapi i arbeid med ungdommer på barneverninstitusjon?*** Videre er det delt opp i fire forskningsspørsmål. Hvert av disse forskningsspørsmålene tar utgangspunkt fra teorien til Carl Rogers om klientsentrert terapi. Prosjekter undersøker hvordan miljøterapeuter sitt relasjonsarbeid med ungdom kan forstås i lys av Rogers sine bestanddeler.

I funndelen ser vi at det profesjonelle innebærer å fylle rollen sin, det nevnes om evnen til å sette til side det private og egne meninger, «*Det å være profesjonell innebærer at du til en viss grad må sette til side dine private preferanser og meninger og ta på deg de oppgavene yrkesrollen krever*» (Røkenes & Hansen, 2012, s. 247) . Barnevernspedagoger må leve med arbeidssituasjon hvor en har ulike roller som står i strid med hverandre uten å gjøre det til et personlig problem for seg selv, dette hører til det vi kaller for den rollebestemte profesjonsutøvelsen. Refleksjonene Hansen og Røkens deler gjenspeiler de utfordringene informantene våres fremmer hvor det profesjonelle handler til tider om å stå i den rollebestemte delen av det profesjonelle yrkesutøvelsen til tross for at det strider med personlige preferanser. Informantene våre nevner i funn delen at videreføring av ungdom til en annen institusjon kan være utfordrende fra et personlig ståsted ettersom tilknyttingen forsterkes med tiden, men vil være en nødvendig avgjørelse. Den profesjonelle rollen handler også om å kunne takle rollekonflikter mellom det en må gjøre og ikke ønsker å gjennomføre (Røkenes & Hansen, 2012).

7.1 Empati

Informantene var samstemte på at empati går ut på å anerkjenne ungdommens opplevelser og følelser. Videre forklarer de mer nyansert hva det innebærer å anerkjenne en ungdom, en av informantene beskriver viktigheten av empati med at en skal gi forståelse og omsorg samtidig

som en får rom til å bearbeide det vanskelige. Fallgruven som beskrives er å være sympatisk, det at en tar over seg følelsene som om det er sine egne, med det mente de at dersom en miljøterapeut ikke evner å være distansert nok, vil den ikke greie å romme ungdommene. Carl Rogers bruker identifikasjon og empati for å forklare skillet miljøterapeuter skaper. Han mente at når terapeuter identifiserer seg med andre, går de helt opp i og blir oppslukt av den andres følelser eller opplevelser (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009). Ifølge informantene våres vil den sympatiske tilnærmingen medføre at det skapes en bekreftelse av håpløsheten. Miljøterapeutene og Rogers bruker forskjellige begrep for å beskrive det samme fenomenet. Hensikten er at den profesjonelle skal kunne skape en naturlig distanse til ungdommens intensitet og styrke i følelsene, hvor en skal kunne oppleve den andre sin fortvilelse og smerte. Carl Rogers og miljøterapeutene har felles forståelse for hvordan empati skal praktiseres i relasjon med klienten. Terapeuten sin beskrivelse av empati samsvarer med Rogers sin, de bruker ordet sympati, mens Rogers bruker identifikasjon som går ut på å bli oppslukt i andre sine følelser. Forståelsen av empati blir fremstilt som terapeutens evne til å bidra til endring hos ungdommen i de følelsesmessige utfordringene.

Empatien blir illustrert som en rolle hvor miljøterapeuten skal mestre denne evnen, det forutsetter at miljøterapeuten i den gitte situasjonen evner å regulere følelsene sine og ikke bli oppslukt i det som blir formidlet. Når det gjelder bestanddelen empati blir den beskrevet med at miljøterapeuten skal kunne evne å være en «herre» over egne følelser i den grad den evner å støtte andre sine (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009). Denne egenskapen til å ikke bli oppslukt i følelsene må kombineres med å anerkjenne følelsene og ikke benekte de. Informantene vektlegger viktigheten av anerkjennelse ovenfor ungdommene, selv om de ikke føler på det samme.

Med bakgrunn i forskningsspørsmålet vårt rundt empati har vi undersøkt hvordan arbeidet til miljøterapeuter kan forstås i lys av empati. Terapeutene forstår empati som et viktig element i deres arbeid, dette for å kunne anerkjenne og romme ungdommenes følelsesmessige liv. I deres arbeid blir den empatiske miljøterapeuten beskrevet som diskutert overfor, en som er i stand til å hjelpe ungdommene til å bearbeide sine følelser og ikke bli oppslukt i dem, samtidig kunne styre over sine egne følelser dette beskriver Rogers som å være herre over egne følelser. Vi kan forstå som det å være følelsesmessig tilgjengelig og nær, men også distansert nok til å hjelpe ungdommen til å sette eget følelsesmessig bilde sammen.

7.2 Ekthet

Relasjonen mellom ungdom og voksen er et viktig utgangspunkt som ungdommene vil trenge i lenger tid. Ungdommer er avhengig av gode relasjoner til voksne for å kunne danne egne relasjoner som er gunstig for dem selv senere i livet (Paulsen, Aune, Melting, Stormyr, & Berg, 2017). Funnene belyser at ektheten styrker den profesjonelle relasjonen. Ektheten blir fremstilt i to deler, der den ene handler om vise seg frem som person, interesser, men også og andre særtrekk ved seg selv. *I faglitteraturen blir dette fenomenet omtalt som selvavsløring. En bred definisjon av selvavsløring er noe personlig klienten får vite om terapeuten* (Olkowska & Landmark, 2016, s. 74).

Selvavsløringen har ulike nivå, det kan innebære faktaopplysninger som utdanning, bosted, interesse, men også av mer privat karakter. I forhold til datamaterialet fremkommer det at miljøterapeutene er opptatt av å bruke selvavsløring i startfasen av relasjonen for å bygge videre på den etablerte relasjonen. De ønsker gjerne å søke etter felles interesser gjennom at de forteller hvem de er og hva de er interessert i og ser på dette som ett viktig komponent av det å være ekte. At en evner å presentere seg selv for ungdommene med sine personlige interesser og hobbyer, men også historier når både situasjonen og relasjonen tillater det. Selvavsløring blir brukt for å oppnå en form for tilknytning. Informantene mener at trygghet og forutsigbarhet er forutsetninger for å drive med endringsarbeid, en av veiene er gjennom det å være ekte.

Blomgarden og Mennuti (Olkowska & Landmark, 2016, s. 154) forklarer i miljøterapi-boken at ungdommer kan stille spørsmål til terapeuten sin, hvor de er usikre på terapeuten sin rolle. Terapeuten sin åpenhet rundt sin rolle kan skape en trygghet for ungdommen, denne tryggheten vil være med å påvirke tilliten i relasjonen. Relasjonen styrkes gjennom elementer av tillit, men også opplevelsen av ekthet gjennom at terapeuten deler av seg selv.

Den andre delen av ektheten som kommer frem er det å være ekte i forhold til de utfordringene som oppstår i relasjon med ungdom. Informantene påpeker nødvendigheten av å formidle et ærlig budskap til ungdommer i forhold til deres atferd. Det å kunne fortelle ungdommen når upassende utsagn eller reaksjoner framkommer og ikke avvike fra mulig konflikt, men prøve å bevare ektheten i alle situasjoner.

Ifølge funnene vi har gjort i dette prosjektet kommer det frem at denne egenskapen styrker den profesjonelle relasjonen med ungdom. Ektheten miljøterapeutene nevner her handler om å fremstå genuin i alle situasjoner, selv når genuinitet kan lede til en utfordrende reaksjon vil det på den andre siden gagne relasjonen i det lange løp. Dersom vi reflekterer videre på det miljøterapeutene fremlegger kan det tenkes at ungdommen plukker opp reaksjoner vi føler på selv om vi ikke uttrykker de. Den profesjonelle rollen kan bli en maske som forstyrrer det en egentlig prøver å oppnå i den profesjonelle relasjonen. Selv når ektheten i slike situasjoner kan opptre ubehagelig eller at en vil kunne overreagere så innebærer ektheten ifølge miljøterapeutene at den profesjonelle har en evne til å vise at man er et medmenneske med mangler. Dette kan også styrke relasjonen ettersom miljøterapeuten tørr og er villig til å fremstå ekte, selv når det er dem som er sårbare. Forskningsprosjektet blant deltakerne fra New Paige vektlegger ekthet i relasjon, i forhold til kjærlighet (Thrana, 2013). I sammenligning blir ektheten trukket frem som en sentral del i den profesjonelle relasjonen til ungdommer. Både ansatte og ungdommer er samstemte på viktigheten ektheten har som verdi i den profesjonelle relasjonen.

Carl Rogers mener at terapeuten skal være åpen for alle følelser som angår klienten sin situasjon og kunne legge de frem slik de er, dette samsvarer med miljøterapeutenes syn. Carl Rogers mente at dersom terapeuten ikke evner å uttrykke dette vil en intuitivt oppleve mangel på ekthet i relasjonen. *“Klienten vil oppleve det som en usikkerhet og en faktor som forstyrrer tilliten til terapeuten”* (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009, s. 261). Vi ser en sammenheng mellom den miljøterapeutiske relasjonen og Rogers sin beskrivelse av nødvendighet for ekthet. Opplevelsen til miljøterapeutene bygger på nødvendigheten av ekthet som Carl Rogers beskriver. Forutsetningen for å opptre på en slik måte handler om å være trygg i sin rolle som terapeut, der terapeuten er selvreflekterende over sine egne verdier, kunnskap og personlighet.

I lys av funn har vi diskutert hvordan miljøterapeutene forstår seg på ekthet, der evnen til å dele av seg selv og kunne være ærlig i krevende situasjoner blir fremstilt som viktig i deres arbeid. Deres tolkning av ekthet i det miljøterapeutiske arbeidet har koblinger til Carl Rogers sin forståelse av ekthet i en klient sentrert terapeutisk sammenheng. Oppsummert er terapeutene og Rogers samstemte på at ekthet er en styrke i den profesjonelle relasjonen, selv om de til dels har ulike beskrivelser av ekthet er det likevel en utfyllende forståelse av det å være ekte i en profesjonell relasjon.

7.3 Kongruens

Fra funn delen ser vi at miljøterapeutene bruker kongruens som et verktøy for å etablere den profesjonelle relasjonen. Carl Rogers understreker betydningen av kongruens i det terapeutiske samarbeidet. *“Når terapeuten har en høy grad av kongruens, vil han også selv oppleve menneskelig vekst”* (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009, s. 261). Rogers hevdet at denne veksten vil inspirere og påvirke klienten i en positiv utvikling. Den positive utviklingen forekommer fordi det blir skapt en trygg og aksepterende atmosfære.

På basis av funnene ser vi det at relasjonsbygging handler om tillit. På spørsmålet *“Hvilken betydning har kongruens for ungdommens utvikling?”*, er informantene samstemte på at kongruens har en tillitsbyggende effekt og motarbeider tillitsbrudd imot den profesjonelle relasjonen. *«Mangel på kongruens og vagenhet i kommunikasjonen stimulerer ikke følelser av trygghet og tillit»* (Skau, 2017, s. 94), videre deler Skau sine meninger rundt det å være kongruent. Hun forklarer at det handler om både teknikk, men først og fremst om det å være bevisst rundt vår kommunikasjon og forstå at en aldri vil kunne være mer samstemt enn det en selv er. Med motstridende og uavklarte forhold til noe eller noen vil dette få utløp på en eller annen måte gjennom vår kommunikasjon. For å kunne fremstå som kongruent trenger en å være til stede i seg selv (Skau, 2017).

Informantene beskriver kongruens som noe terapeuten er og ikke noe den kan, og deler sine opplevelser rundt hvordan dette er tillitsbyggende i tidlig fase av relasjon, men også som et forebyggende arbeid mot tillitsbrudd. Det generelle inntrykket er at den kongruente miljøterapeuten er bedre egnet til å etablere en tillitsbasert relasjon. De ansatte ved barnevernsinstitusjonen nevner at dette kan være en utfordrende oppgave ettersom ungdommene tidligere har erfaring med relasjonsbrudd. Rogers understreket viktigheten av kongruens i forhold til en modningsprosess og menneskelig vekst. Datamaterialet viser oss hvordan kongruens også har en effekt til å etablere nye relasjoner og skape tillit for å starte på modningsprosessen. Vi kan forstå kongruens i miljøterapeutisk arbeid som både relasjonsskapende, men også som et verktøy i den etablerte relasjonen.

På bakgrunn av forskningsspørsmålet vårt rundt kongruensen har vi undersøkt hvordan arbeidet til miljøterapeuter kan forstås i lys av kongruens. Det som fremkommer i vår analyse er at miljøterapeutene har stort fokus på å opptre kongruent for å bygge tillit til ungdommene. Rogers sier at den kongruente tilbyr klienten en utviklingsmulighet.

Miljøterapeutene beskriver endringsarbeidet som en prosess som foregår etter at en tillit er bygd og veien for tillitsbasert relasjon er avhengig av en kongruent miljøterapeut. Vi kan forstå kongruens som en egenskap og væremåte som miljøterapeutene benytter seg av i sitt arbeid og forstår betydningen av å være kongruent.

7.4 Bevissthet om følelser

Klientsentrert terapi fokuserer på bevissthet rundt følelsene til ungdommen og deres opplevelser, terapeuten skal være tilgjengelig for å romme og bekrefte ungdommene. Terapeuten sin oppgave er å skape en følelse av trygghet og fremstå som tolerant. Rogers vektlegger terapeuten sin evne til å gjenkjenne følelser hos klienten og hjelpe de med å oppfatte disse (Haugsgjerd, Jensen, Karlsson, & Løkke, 2009). Terapeuten sin rolle blir å skape et tydeligere bevisst bilde av følelser, dette kan hjelpe klienten å anerkjenne eller vedkjenne ting han ikke har villet før gjennom at terapeuten aksepterer, rommer og gir tilbake opplevelser og følelser.

Gjensidigheten er en stor faktor i det relasjonelle arbeidet som utføres, fagpersoner påvirkes av ungdommene de møter, livene deres og historiene. Som profesjonell skal en være bevisst på hva som skjer hos den enkelte fagpersonen, de ulike følelsene som kan komme fram, og på hvilken måte kan dette relateres til noe som har skjedd fagpersonen tidligere (Moen & Larsen, 2013). Holdninger og væremåte blir påvirket av de indreprosessene hos fagpersoner, det vil derfor være essensielt med kunnskap og bevissthet rundt om dette kan brukes som et verktøy for ungdommen og deres endringsarbeid.

På spørsmålet rundt bevissthet om følelser uttrykker informantene våres viktigheten av både gjenkjenne sine egne følelser og ungdommene sine følelser. De vektlegger i større grad og ha bevissthet rundt sine egne følelser enn det Carl Rogers beskriver. Miljøterapeutene assosierer bevissthet om følelser knyttet til de bevisste og ubevisste følelsene som fremkommer hos miljøterapeuten. For å kunne romme ungdommen og være tilgjengelig må en kunne være bevisst på egne følelser. Rutiner og arbeidsvilkårene er med på å fremme disse momentene gjennom rutiner som kveldstunder og kollegaveiledning.

Det bevisste må tas hånd om i første omgang for å ta fatt i det som ligger i det ubevisste, kommer det frem hos en av informantene. Vi kan forstå de ubevisste følelsene som skjuler seg

i relasjonen med ungdom. Det fremkommer i funndelen der en av informantene hadde vanskeligheter med å gi slipp på en ungdom, hun hadde ett ubevisst forhold til det at hun hadde vanskeligheter med å gi slipp. Gjennom kollegaveiledning ble informanten bevisst på disse følelsene og bevisstheten rundt det ga hun en forståelse på hvordan miljøterapeuter skal håndtere disse utfordringene en møter på innvendig. I en relasjon spesielt når ungdommene er i en sårbar situasjon er det en mer naturlig prosess at følelsene blir engasjerte, miljøterapeuten sin store oppgave blir å sette lys på hvilke følelser som er engasjerte i en relasjon og hvor vidt dette er nødvendig for ungdommen eller ikke dette krever en stor grad av selvinnsikt, men man er til enhver tid avhengig av å bruke kollega eller en form for veiledning. Mye av den miljøterapeutiske relasjonen handler om å få en mer nyansert forståelse av sitt indre bilde i de relasjonene en står i.

Noah snakker om det å gråte foran ungdom fordi historien er så sterk eller at man selv kan trekke paralleller til eget liv. Noah forteller at han flere ganger har blitt så rørt av historier at dette har medført til at han har reagert sterkt på historier, men at dette kan forekomme på to ulike måter. Rogers snakker om at ungdom sine erfaringer eller historier kan vekke reaksjoner hos terapeuten. Som terapeut kan dette skape en utforskende holdning, hvor en stiller spørsmål og bekrefter barnet, dette kan medføre at ungdommen kan oppdage noe nytt ved sin historie. På den andre siden kan terapeuten ta over situasjonen og ungdommen vil ikke lenger stå i sentrum av sine egne opplevelser. Den utforskende holdningen kan slå feil, fordi brukeren sin historie ikke ble forstått på den måten vedkommende ønsket, man skal være for passelig til å trekke paralleller til eget liv. Deltakerne i Moen og Larsen sitt forskningsprosjekt forklarer hvordan de benytter egen erfaring og sårbarhet i møte med den hjelpetrengende. På denne måten fremmer de ærlighet og ekthet i deres arbeid som forbigår den påtatt hjelpe rollen for å tilby hjelp på et personlig plan. Ofte blir slike fagfolk beskrevet som de mest hjelpsomme (Moen & Larsen, 2013). Samtidig adresserer de fareren med gjenkjennelsens dominans og hvordan det kan lede til at hjelperen tar rollen en selv savnet.

Et annet tema som belyses blant informantene i vår funn analyse er utfordringer til det profesjonelle og det personlige. I den miljøterapeutiske rollen er det innlysende at det er to personer som møtes og ikke bare to ulike roller. Informantene nevner skilleforholdet mellom det å komme for nært og det og bli for distansert i forhold til skille som ligger mellom det profesjonelle og personlige. Ifølge Røkenes og Hanssen (Røkenes & Hansen, 2012) vil det

være tre forskjellige nyanser. Videre beskriver de først den rollebestemte delen, dette er gjerne regulert av yrkesetiske retningslinjer, dette kan eksempelvis være at man ikke skal ha seksuelt forhold til en bruker. Den andre delen som nevnes er det de kaller personlig profesjonalitet, det er her fagpersonen kan dra nytte av sin livserfaring og egen væremåte. Enkeltindividet setter sitt preg på å forme sin profesjonalitet, av og til kan det være vanskelig og vite hvor disse grensene går og hvordan en skal forholde seg til dem. En miljøterapeut kan møte motstridende forventinger, det kan være en forventning om å være åpen og møte alle, men også ett ansvar om å verne sitt eget privatliv. Informantene våre trekker inn utfordringer knyttet til den personlige profesjonaliteten og at det i stor grad er deres rolle som miljøterapeuter.

På bakgrunn av forskningsspørsmålet har vi undersøkt hvordan arbeidet til miljøterapeuter kan forstås i lys av bevissthet om følelser. Miljøterapeuten vektlegger bevissthet om følelser som et viktig verktøy i deres arbeid. Vi kan skape en tolkning av at dette er en del av det miljøterapeutene må mestre for å stå i jobben. De vektlegger i større grad enn Rogers bevisstheten rundt egne følelser og at den bevisste miljøterapeuten i større grad er i stand til å danne seg sunne relasjoner og vil i større grad håndtere motsetningene som oppstår i den profesjonelle relasjonen. Informantene nevner viktigheten av det å ha bevissthet rundt egne følelser for kunne håndtere nyansenes som ligger i det å danne en profesjonell relasjon. Den bevisste miljøterapeuten kan anvende egne følelser på den måten at det blir til bidrag for ungdommene, på den andre siden vil det være uhensiktsmessig og til dels forstyrrende og bære rundt på ubevisste følelser som preger den profesjonelle relasjonen. Konsekvensen av dette kan være at en påvirker relasjonen i en retning en selv ikke er klar over eller ønsker.

8.0 Konklusjon

Dette prosjektet undersøker problemstillingen *Hvordan kan den profesjonelle relasjonen til miljøterapeuter forstås i lys av klientsentrert terapi i arbeid med ungdommer på barneverninstitusjon*. Forskningsspørsmålene i prosjektet er kategorisert etter bestanddelene i den klientsentrert terapi. Bestanddelens betydning i den profesjonelle relasjonen mellom miljøterapeut og ungdom på barneverninstitusjon.

Med bakgrunn i forskningsprosjektet forstår vi nå viktigheten av tillitt, dette blir beskrevet av våre informanter som den mest grunnleggende byggesteinen i den profesjonelle relasjonen. Oppsummert kan vi se på det å være kongruent som veien mot en tillitsbasert relasjon. Når miljøterapeuten lykkes med å opptre og oppfattes kongruent vil tillitten mellom ungdom og miljøterapeut oppstå. Således kan vi forstå ektheten som en faktor som styrker den relasjonen som allerede er etablert. Ifølge Rogers vil terapeuten fremstå som sårbar og kunne stå i ukomfortable situasjoner hvor en tørr å konfrontere uenigheter. Mangelen på ekthet kan være med å forstyrre relasjonen til ungdommen, mens nærværet av ekthet vil styrke den. Videre ser vi empatien sin betydning for den profesjonelle relasjonen. Empati er den egenskapen terapeutene bruker for å kunne romme og anerkjenne ungdommene sitt følelsesmessige liv. Vi kan forstå oss på empati i lys av Rogers hvor han skaper et skille mellom empati og selvidentifisering, det samme skillet som skildres av våre informanter, de bruker synonymene sympati og empati. En sunn balansegang mellom å være for nær og for distansert nok til å kunne veilede ungdommen gjennom sin følelsesmessige reise.

Den siste bestanddelen oppgaven setter fokus mot er den Rogers betegner som bevissthet om følelser. Bevissthet rundt følelser forklares gjennom de ubevisste og de bevisste følelsene både hos klient og terapeut. Fordelene som trekkes frem med bevissthet rundt følelser er at den profesjonelle reflekterer over sine egne følelser og trigger gjennom dette kan miljøterapeuten motarbeide og påføre ungdommen relasjonsbrudd fordi, den bevisste miljøterapeuten rundt seg selv og egne følelser vil i større grad forme sunne relasjoner. Bevissthet om egne følelser brukes som et verktøy for å imøtekomme følelsene til den hjelpetrequende. Et eksempel som er gjennomgående, er deling av personlige historier. Vilåårene til hvordan en benytter sine personlige historier i møte med ungdommer er grunnfestet i at miljøterapeuten er bevisst på egne følelser og kan anvende dette på en nyttig måte.

Gjennom dette prosjektet har vi diskutert bestanddelene til Carl Rogers, dette har vi brukt for å forstå oss på den profesjonelle relasjonen miljøterapeuter har med ungdommer på barnevernsinstitusjon. Vi kan forstå bestanddelene som sentrale i å forme den profesjonelle rollen og relasjonen til ungdommen. Bestanddelene har flere virkninger, den både bygger og bevarer de profesjonelle relasjonen. Bestanddelene blir også direkte knytt til ungdommens endringsarbeid og hvordan en miljøterapeut som har en integrert forståelse av bestanddelene vil i større grad mestre skjønnsutøvingen i den profesjonelle relasjonen.

Dette forskningsprosjekt har belyst hvilken betydning bestanddelene har i den profesjonelle relasjonen. Dette er et nyttig verktøy for å kunne reflektere over egen praksis. Gjennom bestanddelene kan vi få en mer definert forståelse av den profesjonelle relasjonen.

Bestanddelene kan være et verktøy miljøterapeuten kan ha med seg i verktøykassa.

Bestanddelene kan hjelpe enkeltindividet og trekke koblinger mellom den teoretiske og praktiske verden. Bestanddelene kan brukes som en forrefleksjon før en går ut i praksisen, men også som en evaluering av den eksisterende relasjonen slik at en kan gjøre de riktige justeringene underveis. «*Intet er så praktisk som en god teori*» (Ellingsen, Levin, & Berg, 2016, s. 39).

Ved gjennomføring av dette forskningsprosjektet har vi fått innblikk på hvilken betydning bestanddelene har for miljøterapeutenes profesjonelle relasjoner. Videre ville det ha vært interessant å undersøke hvordan disse bestanddelene oppfattes fra et ungdomsperspektiv og fra den hjelpetrequende. Samtidig forske både på miljøterapeuter og ungdommer om det er andre bestanddeler som er viktige, som ikke er nevnt i dette prosjektet.

9.0 Litteraturliste

- Barneombudet. (u.d.). *Barneombudet*. Henta frå Barneombudet:
https://www.barneombudet.no/for-barn-og-unge/dine-rettigheter/barnevernet?fbclid=IwAR1FuOLd1-85sYEWgWPQ-zmZ_5HQMRr1M2CAPFc2MaI4NswjACbqr-EpoGM
- Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*. Oslo: Cappellen Damm akademisk.
- Bufdir. (2020, Januar 02). *Bufdir*. Henta frå Bufdir:
https://bufdir.no/barnevern/tiltak_i_barnevernet/barnevernsinstitusjoner/?fbclid=IwAR269sxihxF_YNTLTTf3nmeqaU9EJJD1kRSRulnNeaxOJxvRLQsaM7E67h4
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal.
- Ellingsen, I., Levin, I., & Berg, B. (2016). *Sosialt arbeid - En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fellesorganisasjonen. (u.d.). Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. *FO - Yrkesetisk grunnlagsdokument*, 1-9.
- Haugsgjerd, S., Jensen, P., Karlsson, B., & Løkke, J. (2009). Perspektiver på psykisk lidelse - Å forstå, beskrive og behandle. I S. Haugsgjerd, P. Jensen, B. Karlsson, & J. Løkke, *Perspektiver på psykisk lidelse - Å forstå, beskrive og behandle* (ss. 260-265). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Johansen, T. B., Jardim, P. S., Blaasvær, N., Ames, H., Munthe-Kaas, H. M., & Tingulstad, A. (2020). Gode barnevernsinstitusjoner. *Rapport fra Folkehelseinstituttet*, 0-67.
- Kvale, S., & Brinkman, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal : Gyldendal akademisk .
- Moen, E. Å., & Larsen, I. B. (2013, Mai 15). Her er det faktisk hele meg som er på jobb - Om å bruke erfaringer med egen psykiske helse i profesjonelle relasjoner. *Idunn*, ss. 15-24.
- Olkowska, A., & Landmark, B. (2016). *Miljøterapi - Prinsipper, perspektiver og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Paulsen, V., Aune, J. A., Melting, J. K., Stormyr, O., & Berg, B. (2017, Juni 21). *Idunn*. *Relasjonen som plattform i møte med ungdom i barnevernet*, ss. 84-94. Henta frå Idunn:
https://www.idunn.no/tnb/2017/02/relasjonen_som_plattform_i_moete_med_ungdom_i_barnevernet
- Røkenes, O. H., & Hansen, P.-H. (2012). *Bære eller briste - Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Schibbye, A.-L. L. (2009). *Relasjoner - Et dialektisk perspektiv på eksistensiell og psykodynamisk psykoterapi*. Oslo: Universitetsforlaget .
- Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser - personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappellen Damm akademisk.
- Studsrød, I., Paulsen, V., Kvaran, I., & Mevik, K. (2019). *Barnevernspedagog - en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thrana, H. M. (2013, Mai 13). Kjærlighet: en kjernekompetanse i profesjonelt barnevernsarbeid? *Idunn*, ss. 5-17.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal akademisk .
- VERBI Software. (2020). *MAXQDA 2020* [computer software]. Berlin, Germany: VERBI Software. Henta frå <https://www.maxqda.com>

